

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD
Faculty of Social Sciences, Charles University
Smetanovo náměstí, 6, 110 01 Praha 1
Tel: +420 222 112 111

Posudek oponenta na bakalářskou práci:

Strýčková, Katarína: Spojené štáty a Izrael: A Special Relationship? Zahraničná politika USA voči Izraelu v rokoch 1956–1973. UK FSV IMS, LS 2010/2011, 54 s.

Katarína Strýčková se ve své bakalářské práci zaměřila na otázku geneze „zvláštního vztahu“ (*special relationship*) mezi Spojenými státy a Izraelem v období studené války. Práce je rozdělena do pěti kapitol zkoumajících a analyzujících předpoklady a motivaci, kterou měly obě strany pro navázání nadstandardních vzájemných vztahů, a postupný vývoj těchto vztahů vlastně již od vzniku Izraele v roce 1948 do období prezidentství Richarda M. Nixona.

Obecně lze říci, že vztah Spojených států k Izraeli je téma poměrně kontroverzní a s ním spojený akademický diskurz bývá často výrazně ovlivněn sympatiemi k té či oné straně. To si uvědomuje i autorka, která tento problém neopomíná zmínit v rozboru literatury. Například u monografie od Johna J. Mearsheimera a Stephena M. Walta (*The Israel Lobby and U.S. Foreign Policy*), o níž autorka hovoří na straně 6, je tato zaujatost patrná takřka na první pohled. Na druhou stranu i přesto tato práce poskytuje některé zajímavé vhledy do činnosti proizraelské lobby ve Spojených státech a proto se domnívám, že po kritickém zhodnocení mohla být jako jeden ze zdrojů využita a nemusela být apriori odmítnuta (což je zásada, která platí obecně). Navíc lze říci, že jistou zaujatost a „neobjektivitu“ lze vysledovat například i v knize Noama Chomského *Fateful Triangle: The United States, Israel, and the Palestinians* či v monografii Abrahama H. Foxmana *The Deadliest Lies: The Israeli Lobby and the Myth of the Jewish Control*, které se naopak v seznamu použité literatury objevují. Je samozřejmě právem autorky zvolit si zdroje pro svůj výzkum, jen bych chtěl obecně upozornit na to, že i s „neobjektivními“ zdroji, pokud se nejedná vyloženě o propagandistické pamflety s nulovou informační hodnotou, lze pracovat „objektivně“. V některých případech bylo možno intenzivněji využít primárních pramenů, které jsou často k dispozici i na internetu, nicméně z pohledu bakalářské práce by se jednalo spíše o nadstandard.

Z hlediska obsahového se autorka zhostila své role velice dobře. Výstižně popisuje, jak se přístup Spojených států k Izraeli měnil v průběhu studené války a jaké faktory přispěly k tomu, že nakonec došlo k vytvoření *special relationship*. Klíčovým momentem je, alespoň dle mého názoru, skutečnost, že pro Spojené státy byly primárními zájmy v oblasti stabilita a rovněž minimalizace sovětského vlivu. To se ostatně projevilo již před vznikem Izraele, kdy se Spojené státy snažily za každou cenu zabránit tomu, aby SSSR vyslal do oblasti svoje jednotky, nabízené Moskvou pod záminkou stabilizace situace v Palestině v souladu s výzvami OSN. Snaha zachovat stabilitu a zajistit si dodávky ropy nutila i v pozdějších letech Spojené státy hledat kompromis mezi podporou Izraele a snahou o udržení přátelských či alespoň neutrálních vztahů s arabskými zeměmi, což se výrazně promítalo do americké zdrženlivosti s ohledem na zbrojní dodávky Izraeli a utváření *special relationship* obecně.

Je evidentní, že otázka *special relationship* je komplexním tématem, zejména když práce hodnotí jeho takřka dvacetiletý vývoj (a ještě jej zasazuje do širšího historického kontextu). Proto nemohly být všechny události a důležité momenty analyzovány a posouzeny podrobně (například otázka vlivu proizraelské lobby je nesmírně složitým, kontroverzním tématem, je však pravdou, že pro práci autorky není zcela zásadní). Lze nicméně říci, že autorka žádný z těchto důležitých momentů neopomíjí a že její práce je strukturována a koncipována logicky a přehledně.

V některých případech bych zkoumané události hodnotil poněkud jinak než autorka, ale v těchto případech se skutečně jedná spíše o otázky interpretační. Jako příklad může posloužit kapitola o Nixonově prezidentství, kde autorka správně uvádí, že zatímco ministr zahraničí William Rogers byl zastáncem „tradicionalistického“ přístupu, poradce pro národní bezpečnost Henry Kissinger prosazoval pragmatičtější, a v důsledku proizraelskou, politiku. Autorka na straně 39 píše, že po krachu tzv. Rogersova plánu a s ohledem na nový přístup USA vůči Izraeli „sa prezident Nixon rozhodol v roku 1971 presunúť všetky otázky týkajúce sa Blízkeho východu z agendy štátneho tajomníka Rogersa na poradcu Kissingera.“ Zde bych jen podotkl, že byť se Rogers v otázce blízkovýchodního konfliktu angažoval, obecně byl on (i celý State Department) během Nixonova prezidentství od počátku „na druhé koleji“ a jeho iniciativy nebyly ve většině případů brány příliš vážně. Nixon a Kissinger byli přesvědčeni, že skutečnou zahraniční politiku mají dělat oni a State Departmentu nedůvěřovali (jasným důkazem toho je například sbližování s ČLR či jednání s Vietnamskou demokratickou republikou o ukončení druhé indočínské války, o nichž často Rogers nebyl ani předem informován a sehrával pouze roli jakéhosi diváka). Někdy se pak jedná o otázky spíše formulační. V souvislosti s prezidentem Kennedym a přehodnocením politiky vůči Izraeli bych nutně nehovořil o Kennedyho „nestrannosti“ (s. 23), ale možná spíše o otevřenosti novým podnětům (což zmiňuje i autorka) a snaze se vymezit se vůči politice svého předchůdce Dwighta Eisenhowera.

Z hlediska formálního a jazykového bych uvedl několik výhrad, které ale nejsou zásadního charakteru. První z nich se týká přepisů, zejména arabských jmen. Autorka částečně správně přepisuje jméno Gamal Abdel Násir (s. 19 a jinde, úplně správně by asi mělo být Džamál Abd an-Násir), ale např. „Anwar Sadat“ (s. 39 a jinde) by měl být správně přepsán Anwar as-Sádát, „Hafiz al-Asad“ (s. 40 a jinde) Háfiz al-Asád atp. „Nagevská“ poušť (s. 24 a jinde) je správně Negevská poušť. Spíše než vztahy „mezi Washingtonem a Jeruzalémem“ bych asi zvolil formulaci „mezi Washingtonem a Tel Avivem“. Na straně 28 autorka uvádí, že Násir povolil v roce 1965 otevření „kanceláře Vietcongu“ v Káhiře – zde by bylo patrně vhodnější použít oficiálního názvu Národní osvobozené fronty Jižního Vietnamu (National Liberation Front of South Vietnam, NLF). Stejně tak nelze hovořit o „severovietnamském“ Vietcongu (s. 33), jelikož Vietcong působil na jihu Vietnamu a oficiálně byl samostatnou entitou (byť byl ve své činnosti podporován VDR a dalšími komunistickými zeměmi). Na některých místech bych asi vypustil rétorické otázky (např. „Nie je to jasný dôkaz *special relationship*?“, s. 44) či emotivní vsuvky („Práve naopak!“, s. 11). Poznámkový aparát je zpracován konsistentně a přehledně, jen bych upozornil na to, že *ibidem* by neměla být první citace na nové stránce (což se v několika případech stalo, např. s. 19, 30, 32). Tyto nedostatky ale nesnižují v žádném případě zásadním způsobem kvalitu práce.

V závěru mohu již jen konstatovat, že práci, kterou jako celek považuji za zdařilou, doporučuji jednoznačně k obhajobě a navrhuji hodnocení známkou **výborně**.

V Praze dne 4. 6. 2011

Jan Bečka